

ASIA **Valitusasioiden viipyminen Vaasan hallinto-oikeudessa**

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 14.1.2019 osoittamassaan kantelussa arvostellut sitä, että Toholampi-Lestijärven ”itäisen tuulipuiston” tuulivoimayleiskaavaa koskevien valitusten käsittely Vaasan hallinto-oikeudessa on viivästynyt. Lisäksi hallinto-oikeudesta ei ole saatu luotettavaa käsittelyaika-arviota.

Kantelija on viitannut siihen, että apulaisoikeuskanslerin sijainen on päätöksessään 4.9.2018 kiinnittänyt Vaasan hallinto-oikeuden huomiota viivästyksen Länsi-Toholammin tuulivoimayleiskaavojen valitusten käsittelyssä.

SELVITYS

Vaasan hallinto-oikeus on antanut kantelun tutkimiseksi selvityksen 2.4.2019.

VASTINE

Kantelija on antanut selvityksestä vastineensa 18.4.2019. Kantelija on lisäksi lähettänyt lisäkirjoituksia.

RATKAISU

Oikeusohjeet

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuinina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Hallintolainkäyttölain 30 a §:n mukaan valitusviranomaisen on asianosaisen pyynnöstä ilmoitettava hänelle arvio asian käsittelyajasta.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin velvollisuutena on käsitellä ja ratkaista asia joutuisasti.

Arviointi

Apulaisoikeuskanslerin sijaisen toimenpidepäätös 4.9.2018

Kantelijan aiempaan kanteluun antamassaan päätöksessä dnro OKV/158/1/2018 apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi, että Länsi-Toholammin tuulipuiston osayleiskaavasta tehdyn valituksen käsittelyaika hallinto-oikeudessa oli ollut pitkä (noin 2 vuotta) ja pidempi kuin hallinto-oikeuden ilmoittama yleiskaava-asioiden käsittelyaika mainitussa hallinto-oikeudessa päätöksen antamista edeltävinä kahtena vuonna. Apulaisoikeuskanslerin sijainen katsoi, että kysymyksessä olevaa kaavavalitusta ei ollut onnistuttu käsittelemään kohtuullisessa ajassa. Hän kiinnitti Vaasan hallinto-oikeuden huomiota valituksen käsittelyn kestosta lausumaansa.

Päätöksessä todettiin tuolloin, että nyt kantelussa kysymyksessä olevien, Toholammin ja Lestijärven kunnanvaltuustojen Toholampi–Lestijärven tuulipuiston osayleiskaavaa koskevista päätöksistä tehtyjen valitusten käsittelyajat olivat päätöksen tekohetkellä noin 13-14 kuukautta, eikä valitusten käsittelyn voitu katsoa vielä aiheettomasti viivästyneen. Asiassa ei ollut tuossa vaiheessa aihetta laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin.

Apulaisoikeuskanslerin laillisuusvalvontakäynti hallinto-oikeudessa 6.6.2018 ja oma aloite

Apulaisoikeuskansleri ryhtyi valvontakäynnillä (dnro OKV/11/51/2018) saamiensa tietojen perusteella selvittämään omana aloitteenaan (dnro OKV/10/50/2018) Vaasan hallinto-oikeuden käsittelyaikatilannetta.

Hallinto-oikeuden antaman selvityksen mukaan viivästys valitusasioiden käsittelyssä on johtunut muun ohessa henkilökunnan nopeasta eläköitymisestä, hallintoviranomaisten saamasta lisäresurssista ruuhkien purkamiseksi ilman vastaavaa panostusta muutoksenhakuviranomaisen resurssihin, tuulivoimatuotannon aiheuttamista valituksista sekä valtion säästötoimista ja niistä johtuvasta yleisestä resurssivajeesta.

Apulaisoikeuskansleri kiinnitti päätöksessään 13.12.2018 hallinto-oikeuden toiminnasta vastaavan ylituomarin vakavaa huomiota velvollisuuteen huolehtia siitä, että valitusasiat käsitellään ilman aiheetonta viivytystä, ja pyysi ylituomaria toimittamaan viimeistään 30.6.2019 ajantasaiset tiedot toukokuun lopussa 2019 vireillä olevasta 30 vanhimmasta valitusasiasta. Apulaisoikeuskansleri lähetti ratkaisunsa tiedoksi myös oikeusministeriölle.

Hallinto-oikeus on toimittanut pyydetty ajantasaiset tiedot vireillä olevista vanhimmista valitusasioista. Kaavavalituksia käsittelevän 3. osaston käsittelytilanteesta on todettu, että vuonna 2017 vireille tulleita asioita oli 118, joista 11 oli esitelty. Vuoden 2017 valitusasioita jää syksyyn 2019. Yleistavoitteena on ollut ratkaista vuonna 2017 vireille tulleet valitusasiat viimeistään vuonna 2019.

Kantelun kohteena olevien kaavavalitusten käsittely

Kysymyksessä olevat Toholammin kunnanvaltuuston 29.5.2017 § 16 hyväksymää Toholampi–Lestijärven tuulipuiston osayleiskaavaa koskevat valitukset ovat tulleet vireille Vaasan hallinto-oikeudessa 22.6.2017 (dnro 00834/17/4102) ja 28.6.2017 (dnro 00892/17/4102). Lestijärven kunnanvaltuuston 6.7.2017 § 57 hyväksymää Toholampi–Lestijärven tuulipuiston osayleiskaavaa koskeva valitus on tullut vireille 4.8.2017 (dnro 01067/17/4102).

Selvityksessä ei ole yksilöidysti arvioitu, miksi juuri kysymyksessä olevien tuulivoimayleiskaavojen käsittely on viivästynyt. Olen tämän vuoksi pyytänyt Vaasan hallinto-oikeudesta tietoja 3.12.2019 ja valitusasioiden diaarilehdet 5.12.2019.

Hallinto-oikeus on selvityksessään todennut nyt kysymyksessä olevien valitusten käsittelyaikoihin olleen vaikutusta muun muassa sillä, että yleiskaavoja koskevien valitusten käsittely vaatii asioiden luonteen ja laajuuden vuoksi kokenutta lainkäyttöhenkilöstöä ja niitä koskevien päätösten valmistelu vaatii myös varsin paljon työtä ja aikaa. Kaavoitusta koskevat valitukset käsitellään hallinto-oikeuden 3. osastolla.

Hallinto-oikeuden mukaan siellä oli tullut vuosina 2015 ja 2016 vireille poikkeuksellisen paljon yleiskaavoitusta koskevia valituksia. Maankäyttö- ja rakennusasioiden ja erityisesti yleiskaavavalitusten käsittelyyn on käytettävissä varsin rajallinen määrä niihin perehtynyttä kokenutta lainkäyttöhenkilöstöä. Tilannetta on yleisesti olennaisesti heikentänyt asioiden käsittelyyn perehtyneiden työntekijöiden siirtyminen toisiin tehtäviin, muiden työnantajien palvelukseen ja eläköityminen, mistä johtuen yleiskaavavalituksiakaan ei ole pystytty ratkaisemaan aiemmin ennakoidulla tavalla.

Hallinto-oikeus on todennut, että valitukset käsitellään hallinto-oikeudessa pääsääntöisesti niiden vireilletulojärjestyksessä asianosaisten tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi poikkeuksena kaava-asioissa maankäyttö- ja rakennuslain 188 §:n 2 momentissa kiireellisenä käsiteltäväksi säädetty asuntorakentamisen kannalta tai muutoin yhteiskunnallisesti merkittävaksi katsottavaa asemakaavaa koskevat valitukset. Kaavavalituksia käsittelevällä 3. osastolla on tarkasteluajanjaksona ollut tällaisia valituksia ratkaistavana tavanomaista useampia ja niitä on edelleen runsaasti käsiteltävänä. Lisäksi esimerkiksi esteellisyyden perusteella kumottujen kaavapäätösten jälkeen uudestaan hyväksytyjä kaavapäätöksiä koskevat valitukset, ja kaavavalitukset, joissa on välitön asiayhteys esimerkiksi kiireellisenä käsiteltävien asemakaavavalitusten kanssa, käsitellään kiireellisinä. Kiireellisinä ratkaistavat tapaukset vievät merkittävän osan maankäyttö- ja rakennusasioiden käsittelyyn käytettävissä olevasta henkilötyömäärästä, minkä vuoksi muiden maankäyttö- ja rakennusasioiden käsittely on viivästynyt.

Totean, että laillisuusvalvontakäytännössä ei ole yleensä hyväksytty käytettävissä oleviin henkilö- tai muihin resursseihin perustuvaa syytä hyväksyttäväksi syyksi asian käsittelyn viivymiselle. Laillisuusvalvonnassa painotetaan sitä lähtökohtaa, että oikeudenkäynnin asianosaisten näkökulmasta heillä on perustuslaissa säädetty oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheutonta viivytystä. Tämä on lähtökohtana myös muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Valitus dnro 01067/17/4102 on tullut vireille 4.8.2017 ja se ratkaistu 5.6.2019. Valitus on ollut vireillä 22 kuukautta. Diaarilehden ja päätöksen tietojen perusteella valittajia on ollut yhteensä viisi, joista kahden nimet ovat olleet selvillä, sekä kolme muuta valittajaa. Päätöksen mukaan kahden valituksensa peruuttaneen muutoksenhakijan valitus on rauennut eikä hallinto-oikeus ole tutkinut muiden muutoksenhakijoiden valitusta. Yksi sittemmin valituksensa 19.10.2017 peruuttanut henkilö on toiminut valittajien yhdyshenkilönä. Diaarilehden tietojen perusteella valitusasiassa on suoritettu asian selvittämisen- ja kuulemistoimia alkuvaiheessa joutuisasti. Yhdyshenkilönä toimineelle henkilölle on varattu kahteen otteeseen 9.8.2017 ja 23.11.2017 tilaisuus esittää muiden muutoksenhakijoiden nimien selvennykset ja selvitystä valitusoikeudesta uhalla, että muutoin valitus voidaan jättää tutkimatta, mutta näitä ei ole toimitettu. Valitusasian esittelijä on vaihtunut 23.1.2019. Yhdyshenkilön ohella toinen valittaja, jonka nimi on ollut selvillä, on hallinto-oikeuden tiedustelun 1.4.2019 jälkeen 13.4.2019 ilmoittanut peruuttavansa valituksensa.

Diaarilehden merkintöjen perusteella vuonna 2018 ei ole tehty mitään selvittämisen- ja kuulemistoimia. Kysymyksessä on ollut lopulta raukeamisen- ja tutkimattajättämispäätös. Edellä toteamaani viitaten katson muun yksityiskohtaisemman selvityksen puuttuessa, että valituksen käsittely on aiheettomasti viivästynyt.

Valitukset dnro 00834/17/4102 ja dnro 00892/17/4102 ovat tulleet vireille 22.6.2017 ja 28.6.2017 ja ne olivat ainakin vielä 3.12.2019 vireillä, jolloin niiden käsittelyaika on tähän mennessä noin 28–29 kuukautta. Diaarilehden tietojen mukaan myöskin näissä asioissa on tehty asian selvittämisen- ja kuulemistoimia alkuvaiheessa vuonna 2017 ja alkuvuodesta 2018 joutuisasti. Kevään 2018 jälkeen ei ole merkintöjen mukaan tehty selvittämisen- ja kuulemistoimia lukuun ottamatta sitä, että 11.5.2018 on saapunut postitse kaava-asiakirjoja. Valitusasioiden esittelijä on vaihtunut 23.1.2019.

Edellä toteamaani viitaten katson muun yksityiskohtaisemman selvityksen puuttuessa, että valituksen käsittely on aiheettomasti viivästynyt. Hallinto-oikeus on ilmoittanut käsittelevänsä vuonna 2017 vireille tulleet valitusasiat viimeistään vuonna 2019.

Edellä mainitun perusteella katson, että kysymyksessä olevien valitusten noin 2-2,5 vuoden käsittelyaikaa on pidettävä perustuslain 21 §:n säännös huomioon ottaen liian pitkänä, eikä valitusten käsittely ole tapahtunut ilman aiheetonta viivytystä.

Kantelijan kantelussaan esille tuomaansa asian käsittelyvaihetta koskevaan tiedusteluun on vastattu 31.1.2019, jolloin on todettu, että kaava-asiat pyritään ratkaisemaan ennen kesälomia, mutta että asia voi siirtyä syksyyn. Arvio on annettu sen hetkisen työtilanteen ja henkilöresursien perusteella. Totean, että hallintolainkäyttölain 30 a §:n esitöiden mukaan arvion tarkoituksena olisi olla informatiivinen, eikä se sitoisi tuomioistuinta. Lainkohdan tarkoituksen ei voida kuitenkaan katsoa toteutuvan, jos arviot poikkeavat hyvin paljon todellisesta käsittelyajankohdasta. Kantelun ajankohdan aikana käsittelyaika-arvio on ollut lähes paikkansa pitävä.

Toimenpide

Saatan Vaasan hallinto-oikeuden tietoon edellä kerrotun käsitykseni valitusten käsittelyn viivästymisestä.

Vaasan hallinto-oikeuden tulee ilmoittaa minulle, kun vireillä olevat valitukset dnro 00834/17/4102 ja dnro 00892/17/4102 on ratkaistu.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Minna Pulkkinen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi